

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

Warszawa, dnia

24/06/2009.

RPO-621601-I/09/KJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pan
Bogdan Klich
Minister Obrony Narodowej

ul. Klonowa 1
00 – 090 Warszawa

Tygodnik „Nie” w numerze 24 z dnia 11 czerwca 2009 r. opublikował artykuł pod tytułem „Spocznij, ofiara spełniona”, w którym autor podejmuje sprawę realizacji praktyk religijnych w wojsku, a w szczególności kwestię obowiązkowego uczestniczenia żołnierzy w uroczystościach o charakterze religijnym. Dotyczy to w pierwszej kolejności żołnierzy jednostek reprezentacyjnych Wojska Polskiego (kopia artykułu w załączeniu). Jeśli doniesienia te są prawdziwe, budzić one muszą niepokój.

Jest dla mnie sprawą oczywistą, iż specyfika służby wojskowej stawia w wielu przypadkach specjalne wymagania od pełniących tę służbę żołnierzy. Może to stwarzać sytuacje, w których wymogi jednostek zmilitaryzowanych będą odbiegać od zwykłych norm postępowania, co może wpływać na konieczność intensywniejszych ograniczeń w sferze praw i wolności obywatelskich osób pełniących taką służbę. Nawet jednak wówczas podstawowe zasady i wartości konstytucyjne powinny zostać poszanowane.

Kwestie przekonań światopoglądowych i uczuć religijnych są materią wyjątkowo wrażliwą, o znaczeniu osobistym dla każdej jednostki. Dlatego też Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej poświęca tej sferze stosunkowo dużo miejsca, zarówno, jeśli chodzi o swobodę wypełniania funkcji religijnych przez kościoły i inne związki wyznaniowe, jak i indywidualną realizację zasady wolności sumienia i religii. Tej wolności poświęcony jest obszerny przepis art. 53 Konstytucji. Wynika z niego ogólna zasada

wolności w tym zakresie (ust. 1), a także bardziej szczegółowe kwestie jej realizowania. Między innymi, każdy ma prawo wyboru wyznawania lub nie religii oraz wyboru jej uzewnętrzniania (ust. 2). Wolność jej uzewnętrzniania może wynikać wyłącznie z przepisów ustawy i to tylko w przypadku, gdy jest to konieczne do ochrony bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, zdrowia, moralności lub wolności i praw innych osób (ust. 5). Zgodnie z powołanym przepisem Konstytucji nikt nie może być zmuszony do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych (ust. 6), nikt też nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawniania swojego światopoglądu i przekonań religijnych (ust. 7).

Zobowiązanie żołnierzy do uczestniczenia w ceremoniach religijnych, bez uwzględniania ich przekonań światopoglądowych i religijnych, wyznawanej religii, bez uwzględniania dni świątecznych i sposobu czczenia przez wiernych danego wyznania jest w moim przekonaniu poważnym naruszeniem określonych w Konstytucji praw i wolności. W wielu przypadkach taki obowiązek może stawiać młodego człowieka wobec trudnego do rozwiązania konfliktu wewnętrznego - respektowania zasad wyznawanej religii i obowiązku służby wojskowej. Konflikt taki, zgodnie z przepisami art. 1 i 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 223, poz. 2217 ze zm.) stanowi podstawę wniosku o skierowanie do służby zastępczej.

Wnosząc z powyższego zasada poszanowania wolności sumienia i wyznania, w tym wolności od udziału w czynnościach religijnych, powinna mieć zastosowanie także do żołnierzy służbę już odbywających.

Szeroki katalog uprawnień wynikających z wyznawanych przekonań religijnych lub pozostawiania osobą niewyznającą religii zawiera przepis art. 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005 r. Nr 231, poz. 1965 ze zm.). Z kolei art. 4 ust. 1 pkt. 1 tej ustawy przewiduje, iż prawa powyższe oraz prawo do posiadania i korzystania z przedmiotów potrzebnych do uprawiania kultu i praktyk religijnych przysługuje również osobom pełniącym służbę wojskową lub zasadniczą służbę w obronie cywilnej.

Należy także zwrócić uwagę na przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.), które penalizują ograniczanie osoby

w przysługujących jej prawach ze względu na przynależność wyznaniową (art. 194) oraz obrażanie uczuć religijnych innych osób (art. 196).

Uwzględniając powyższe, działając w oparciu o art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o ustosunkowanie się do poruszonych problemów.

Łeуа угау науед
Јаеи хо-хоуоуед